מתני' ביום הכפורים. מתחייב כרת: **גמ' אסורה באכילה.** משום שחיטת שבת: **ליומא.** [1]ואפילו בא לאכול בשר חי: **ונסכין חבריא.** בני הישיבה עלה על דעתם לומר דמתני' דפירקא רב דאסורה באכילה ליומא משום דקסבר מתני' רבי יהודה היא ודייק טעמא לקמן [טו.] מדקתני שבת דומיא דיום הכפורים אלמא אסורה באכילה ליומא [2]סל"ל לתנא דמתניתין: **כי רבי יהודה.** מאיזו משנת רבי יהודה שמע רב דאסורה באכילה ליומא: **אם הדילועין.** התלושין: **ואם הגנבה.** אפילו מתה היום בשבת: **שאינה מן המוכן.** אתמול כשקדם היום לא היתה עומדת למאכל כלבים: **דלא איתכן.** דלא אזדמנה לכן: **הכא.** במתניתין נמי אתמול לא היתה עומדת לכך כדמפרש ואזיל לקמיה דלגדל ולדות היתה עומדת ואסורה משום מוקצה ומוקצה אסורה מדרבנן: **נשחטה.** כשהיא שחוטה מבורר דלאכילה עומדת: **לא נשחטה.** כגון זו שלא שחטה אתמול ומסתמא לא הניחה על מנת לשחטה בשבת הלכך הוברר כשקדם היום לגדל עומדת: **והא ליכא ליה לרבי יהודה ברירה.** ואי בהמה בחייה לאו דאכילה לחודה קיימא כי שחיט לה ביום טוב היכי מישתריא דלמא מאתמול דעתיה לגדל הוה: **הלוקח יין מבין הכותים.** לאשמועינן דכותים חשודין על התרומה ואינן כעמי הארץ שהלוקח מהן א"צ להפריש תרומה גדולה כדתנן (סוטה דף מח.) לפי ששלח יוחנן כהן גדול בכל גבול ישראל ולא שאין מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד אלמא אתרומה לא חשידי ואשמועי' הכא דכותים חשידי אתרומה כדתנינא שני לוגין שאני עתיד להפריש כו'. ומשנה זו קודם תקנה דגזרו על יינם נשנית: **אומר שני לוגין כו'.** אם אין לו כלים להפרישׁ (כו')[1] או שהיתה חשיכה בליל שבת שאין שהות להפרישׁ: **הרי הן תרומה.** בתוכו למאה לוג: **ומיחל.** המעשר שני הואיל ויכול לתקנו באמירה בעלמא ואומר הרי הוא מחולל על מעות שיש לי בתוך הבית לא התירו לו חכמים לשתותו ולסמוך על הברירה אבל בתרומה ושאר מעשרות סמכינן אברירה ולאחר השבת כשיפרישם אמרינן הוברר הדבר שזו היא התרומה וזה לא שתה אלא חולין: **אוסרין.** אלמא לרבי יהודה אין ליה ברירה וחייש שמא תרומה שתה:

מתני' [6]א**השוחט בשבת וביום הכיפורים אף על פי שמתחייב בנפשו שחיטתו כשרה.**

גמ' [7]אמר רב הונא דרש חייא בר רב משמיה דרב אסורה באכילה ליומא ונסבין חבריא למימר רבי יהודה היא הי רבי יהודה א"ר אבא רבי יהודה דהכנה היא דתנן [8]במחתכין את הדילועין לפני הבהמה ואת הנבלה לפני הכלבים רבי יהודה אומר אם לא היתה נבלה מערב שבת אסורה לפי שאינה מן המוכן אלמא כיון דלא איתכן מאתמול אסורה ה"נ כיון דלא איתכן מאתמול אסורה א"ל אביי מי דמי התם מעיקרא מוכן לאדם והשתא מוכן לכלבים הכא מעיקרא מוכן לאדם והשתא מוכן לאדם מי סברת בהמה בחייה לאכילה עומדת בהמה בחייה לגדל עומדת א"ה בהמה לרבי יהודה בי"ט היכי שחטינן אמר לו עומדת לאכילה ועומדת לגדל [7]נשחטה הוברר דלאכילה עומדת לא נשחטה הוברר דלגדל עומדת והא לית ליה לרבי יהודה ברירה מנא לן אי נימא מדתניא [9]הלוקח יין מבין הכותים אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני ומיחל ושותה מיד דברי ר"מ רבי יהודה ורבי יוסי ור"ש [3]אוסרין התם כדקתני שני לוגין שאני עתיד להפרישׁ כו'. ומשנה זו קודם תקנה דגזרו על יינם נשנית: **אומר שני לוגין כו'.** אם אין לו כלים להפרישׁ (כו')[1] או שהיתה חשיכה בליל שבת שאין שהות להפרישׁ: **הרי הן תרומה.** בתוכו למאה לוג: **ומיחל.** המעשר שני הואיל ויכול לתקנו באמירה בעלמא ואומר הרי הוא מחולל על מעות שיש לי בתוך הבית לא התירו לו חכמים לשתותו ולסמוך על הברירה אבל בתרומה ושאר מעשרות סמכינן אברירה ולאחר השבת כשיפרישם אמרינן הוברר הדבר שזו היא התרומה וזה לא שתה אלא חולין: **אוסרין.** אלמא לרבי יהודה אין ליה ברירה וחייש שמא תרומה שתה:

השוחט בשבת כו'. אפילו במזיד [3]בעי לאוקומי[1] תימא אי במזיד היאך שחיטתו כשרה והא מומר לחלל שבתות אסור לאכול משחיטתו כדמוכח לעיל (דף ה.) ועוד דבגמ' בעי [2]לאוקומי במזיד ורבי מאיר [9]ורבי מאיר אית ליה בפ' עד כמה (בכורות ג.) ובפ' זה בורר (סנהדרין דף כז.) דמומר לדבר אחד הוה מומר לכל התורה כולה וי"ל דהתם בפרהסיא והכא בצינעא ומיהו למאי דמוקי כרבי מאיר קשה ועוד י"ל דמשום פעם אחת לא חשיב מומר וכן משמע בפרק ב' לקמן (דף לט.) דאמר השוחט את הבהמה לזרוק דמה לעבודת כוכבים ר"ל אמר מותרת ופירש בקונטרס מותרת באכילה והתם גברא בר קטלא הוא כדאמרינן בפ' ד' מיתות (סנהדרין דף סא.) דמודה ר"ל דבר קטלא הוא מידי דהוה אמשתמש לבר דבר מותר ועובדו בסייף ועוד אמרינן לקמן בסוף פרק שני (דף מא.) אפי' למ"ד אדם אוסר דבר שאינו שלו ה"מ עובד כוכבים אבל ישראל לעעורי בעלמא קא מכוין ופריך מב' אוחזין בסכין ושוחטין אחד נשם אחד מכל אלו ואחד נשם דבר כשר שחיטתו פסולה ומשני הכא במאי עסקינן בישראל מומר והשתא כיון דמומר הוא בלא שום אחד מכל אלו תיפוק ליה דפסול אבל אי בחדא זימנא לא איתסר שחיטתו ניחא[4]: **אמר רב הונא דרש חייא בר רב משמיה כו'.** תימה דבכל דוכתי משמע דרב הונא היה גדול ממנו בפ' יש בערכין (ערכין דף טז:) דהוה מצער ליה רב הונא לחייא בר רב ובפ' הלוקח בהמה (בכורות דף כב.) דא"ל חייא בר רב לרב הונא רבי פרש את דברין[5]: **ונסבין חבריא למימר רבי יהודה היא.** אבל לרבנן שרי באכילה אפילו בו ביום ואע"פ ואם אין יכול למולחה בשבת וי"ל כגון שעבר ומלחה אי נמי בלא מליחה נמי שריא באומצא אע"ג דאיכא לאו דדם הנבלע באברים כדאמר בפרק דם שחיטה (כריתות דף כא:) ה"מ היכא דפירש לחוץ [6]אבל כל זמן שלא פירש מותר כדמוכח בפ' כל הבשר (לקמן דף קיא.) שהיו אוכלין כבד עד שלא נפלטו דמו דחלטי ליה בחלא [7]ואיתו שרי וחלייה [8] דאי חלייה אסור איתו נמי אסור דכי היכי דפליט הדר בלע [9]ואמר נמי התם [10] ככר שתתך עליה בשר אסור לאוכלה אבל הבשר עצמו מותר ובפרק מפנין (שבת דף קכח.) גבי בשר תפל אסור לטלטלו אמרינן דבר אוזוק שרי משום דחזי לאומצא ולקמן בשמעתין[6] אמר השוחט לחולה בשבת מותר לבריא באומצא ומתוך כך נראה דבשר לגלי לא בעי מליחה כלל דדם האברים שלא פירש שרי וכן אומר ר"ת ולא מבעיא כשנגלה הבשר יפה ונפלטו כל הדם מן הבשר דשרי [1]אלא אפי' לא נגלה כ"כ מותר ואע"פ שנפלטו מבפנים מצד זה לצד זה אינו אסור עד שיפרוש לחוץ כדאמרינן [2] (כריתות דף כא) גבי ככר שתתך עליה בשר דאפי' מאן דאסר הכסר שרי הבשר אע"פ שלא יצא דמו עדיין [3]והא דאמרינן בפ' כל הבשר (לקמן דף קיג.) גבי רב ששת דמלח גרמא גרמא תרי מ"ט לא משום דפרים מהאי וגלע האי חדא נמי פרים מהאי גיסא ובלע בהאי גיסא התם פרים לגמרי לחוץ מהאי גיסא קאמר והא דאמרינן בפ"ק דביצה (דף יא.) ושוין שמולחין עליו בשר לגלי לא משום דליתסר בלא מליחה אלא מנהג הוא למלוח בשר לגלי ובהקומץ רבה (מנחות דף כא.) דאמר מולחו והופכו וחוזר ומולחו גרסינן אמר רבה וכן לקדירה ולא גרסינן וכן לגלי[4]: **מחתכין את הדילועין לפני הבהמה.** אומר ר"ת דאמיני[5]כשנתלש מן המחובר בשבת דומיא דנבלה שנתנבלה בשבת וא"ל לפירושו דאיירי בענין שאין לאסור הדילועין לא משום שמא יעלה ויתלוש ולא משום דלהוי כגרוגרות וגימוקין דתרי טעמי איכא בדבר הנלקט מן המחובר דבריש ביצה (דף ג.) אסרינן פירות המעשרין משום שמא יעלה ויתלוש ובריש אין לדין (שם דף כד:) גבי עובד כוכבים שהביא דורון לישראל אם יש מאותו מין במחובר אסור ופי' בקונטרס דאפילו רבי שמעון מודה דהוי כגרוגרות וגימוקין דמדלא לקטן מאתמול אקלינהו וכן נראה דבספק מוכן איירי כולה שמעתתא ואיירי הכא כגון שיש לו בהמה דהוי מוכן לבהמה אפילו במחובר והא דאמרינן בפ' כל כתבי (שבת דף קכב.) דלא יעמיד אדם בהמתו על גבי מוקצה פי' עשבים שנתלשו בשבת הא פירש בקונטרס התם כגון שהיו עומדין בחיבורן במקום שלא היתה הבהמה יכולה לגעת שם אי נמי הכא איירי ביושב ומצפה מתי יתלשו ובהמה נמי איירי ביושב ומצפה שמא ישחטנה חש"ו ואחרים רואין אותם וכן נ"ל על כרחך דהא ברישׁ המביא בציר (דף ל:) מוכח דכל היכא דאין יושב ומצפה אית ליה לרבי שמעון מוקצה וליכא למיחש נמי שמא יתלוש אלא בפירות האילן שהם קיים להשיר ועוד דאדם מתאוה להם ושוכח וכן במשקה שמא יסחוט אבל בדבר דבעי מרא וחצינא לא וכן דגים שנצודו בי"ט דאסירי לא משום שמא יצוד אלא משום מוקצה כגרוגרות תדע דהא עובד כוכבים שמילא מים לבהמתו דסוף כל כתבי (שבת דף קכב.) ועשה כבש לירד בו לא אסרינן לישראל גזרה שמא יעשנו ומה שמדמה לקמן שמא ישחוט לשמא יסחוט אפרש לקמן בע"ה ועוד יש לפרש דאיירי בנתלשו מע"ש וכי תימא מאי לימירא קמ"ל דשרי למטרא באוכלא או לשוייה אוכלא לרב הונא כדאית ליה בפרק בתרא דשבת (דף קנה.) ולרב יהודה כדאית ליה והא דלא תנא ליה התם גבי פקיעי עמיר ואינך דלעיל משום דמילי דחיתוך תני בהדי הדדיי[6]: **אם לא היתה נבלה מע"ש.** גרסינן ולא גרסינן מעיו"ט כדמוכח בריש מס' ביצה (דף ב.) דקאמר גבי שבת סתם לן תנא כר"ש דתנן מחתכין את הדילועין כו' והא דקרי ליה מוכן לאדם לא שהיה ראוי לשחטה אלא כלומר עומדת לאדם ואם תאמר בפ"ק דביצה (דף ו.) גבי אפרוח שנולד בי"ט רב אמר אסור וקאמר התם אמרו לו מה בין זה לעגל שנולד מן הטרפה שתיק רב ופריך אמאי שתיק רב לימא להו הואיל ומוכן אגב אמו לכלבים ומשני השתא מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים דתנן אם לא היתה נבלה כו' מוכן לכלבים הוי מוכן לאדם והשתא אמאי לא מפרש טעמא משום דהוי מוקצה מחמת איסור וכי תימא בעוף וטלה שראוי ליתנו חי לפני נץ ואדי למה ליה לאוקמיה בכי האי גוונא לוקמה דאין ראוי להאכילו חי דהוי מוקצה מחמת איסור ומפרש ה"ר יוסף דממשנה יתירא דייק דכיון דתנא אסור למה ליה למתני תו לפי שאינו מן המוכן אלא משמע דאי ליכא טעמא דמוקצה מחמת איסור כגון בדבר שראוי להאכילו חי או בי"ט אסור מטעם שאינו מוכן ועומד למה שהיה עומד בתחלה: **בהמה** לרבי יהודה בי"ט היכי שחטינן. משמע דקסבר אביי דסתמא לאכילה עומדת [7]דוגבי תרנגולת אמר אביי בריש ביצה (דף ד.) דעומדת לאכילה ועומדת לגדל ביצים: **מדתניא** הלוקח יין. לא גרסינן דתנן דמשנה לא תני אלא מילתיה דרבי מאיר וכולה בריה מפורש בפרק כל הגט (גיטין דף כה.) ובמרובה (ב"ק דף סט:) ובפרק בכל מערבין (עירובין דף לו:):

התם

התם

מן הגוד למתרומה הוא הנברר לתרומה ויש ברירה (גיטין כח:). **ושותה מיד.** ושתה ממנו לאלתר אלא שיחכה שיותיר בכלי שיעור התרומה והמעשרות (מעילה כב.) וכשיהיו לו כלים יפרים גם התרומה ומעשר (יומא נו.). ר' יהודה ור' יוסי ור"ש אוסרין.

עד שיפרים ממש, דקסבר אין ברירה ואכל כוס יש לומר שהוא תרומה ומעשר (מעילה כב.) דלית להו ברירה לומר מן החולין הוא שתה ותרומה ומעשר ראשון נותרין בגוד (ב"ק סט:).

דאינו יודע מאי זה אוכל ונמצא שזה שותה טבלים: לא לעולם לרבי יהודה אית ליה ברירה והתם

מסורת הש"ם

א) ב"ק עפ. כתובות לד., ב) [לקמן טו.], ג) ביצה ב. ו: כז: שבת קנו: פסחים טו., ד) [ביצה ד.], ה) ב"ק סט: דמאי פ"ז מ"ד סוכה כג: עירובין לו: מעילה כב. גיטין כה. [כח. יומא נה: תוספתא דמאי פ"ח ה"כ], ו) [אולי ל"ל כולם], ז) [לקמן טו.], ח) [ועיין תוס' זבחים יוד. ותוס' סנהדרין סא. ד"ה ריש לקיש], ט) [ועי' היטב תוס' מ"ק כה. ד"ה וכרבי חייא וכו' ועי' תוס' לעיל יג. ד"ה בעא], י) [דף קיב.], כ) [דף טו:], ל) [לקמן קיב.] [בכריתות ליתא בפמינו], מ) [וע"ע תוספות פסחים עד. ד"ה אלי מוליתא],

גליון הש"ם

תוס' ד"ה השוחט וכו' ור"מ **את** ליה וכו'. עי' תשובה מהרי"ק שורש קס: ד"ח ונסבין וכו' **אבל** כל זמן **שלא פירש.** עי' תוי"ט פי"א מ"ז דמנחות ד"ה אוכלים: **בא"ד והא דאמרי'** כו' **גבי** רב ששת דמלח גרמא גרמא. תמיה לי כיון דלדין דבלע מבפי גיסא ולא יצא ע"י מליחה מה בכך דהוי עתה דם שלא פירש מ"מ איך מבטלין אותו דלא יהיה פרוש וי"ע:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ונסבין וכו' ומלייה שרי לאי:

מוסף רש"י

מחתכין את הדילועין. המלוטין, ומיהו סתמן לאו למאכל בהמה קיימי אלא לאדם (שבת קנו:) ולא אמרינן מוקצין הן לבהמה דמאכל אדם הן (שם קנה:) ולא אמרינן טיהמא דלאו אורח הוא (ביצה ב.). **ואת הנבלה.** שנתנבלה היום וכיון דשמשות היתה עומדת לאדם ואפילו הכי מחתכין (שבת קנו:) ואע"פ שנתנבלה בשבת, דכיון דשמשות לא היתה עומדת לאכילת כלבים, אפילו הכי שרי, דליתא לן מוקצה בשבת (ביצה ב.). **הלוקח יין מבין הכותים.** וסתם כותים לא מפרשי תרומה ואין לזה כלים להפרישׁ לתוכן תרומה ומעשר (ערובין לו: וכביי"ז סוכה כג:) אי: בערב שבת בין דשמשות כדמיא בתוספתא וקדש עליו היום ואין לו מה לשתות בשבת ואין לו פנאי להפרישׁ (ב"ק סט:) וכותים גירי אמת הנשיב להו ואין מ"י נפקנת מקדושתה על ידיהם והם חשודים על המעשרות ועל התרומה, ולא כעמי הארץ שרובן מעשרין וכולן מפרשין תרומה, אבל כותים חשודים על הכל והלוקח מהם צריך לעשר ולבי (גיטין כה.). **שני לוגין שאני עתיד להפרישׁ.** מן המלה, **הרי הן.** בתוכו (ערובין לז.). **תרומה.** גדולה, ואמר כך עושה ממה שנשתייר מאה מדות, מפרש עשרה למעשר ראשון ונשתיירו תשעים מדות ומפרישׁ מהן תשעה למעשר שני (מעילה כב.). **ומיחל.** מעשר שני שהוא יכול לתקן מיד בלא הפרשה לאחר שקרא עליו שם יחללנו בכל מקום שהוא על המעות (ערובין לז. וכביי"ז ב"ק סט:). **ושותה מיד.** ולאחר זמן יפרישׁ התרומה והמעשר ואמרינן הוכרר הדבר שזהו תרומה (ערובין שם) דמאחר שקרא שם יצא לו ידי עובל וכשהוא מוציא יין לשתייתו הוא הנברר לחולין ולכשיהיו לו כלים ויוציא

עין משפט נר מצוה

ק א מיי' פ"ז מהלכות שחיטה הלכה כט סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סימן יז סעיף ב:

קא ב מיי' פכ"ז מהל' שבת הלכה יח ועי' במ"מ וככ"מ סמג שם טוש"ע א"ח סימן שכד סעי' ו ז:

ג [מיי' פ"ז מהלכות מעשר הלכה ט]:

שיטה מקובצת

א) ליומא כל היום ואפי' בא לאכול בשר חי: **ב)** אלמא אסורה באכילה ליומא ס"ל. נ"ב נ"א אלמא אסורה באכילה ליומיה משום דקסבר דס"ל לתנא דמתני' כר' יהודה: **ג)** אפי' במזיד בעי לאוקומיה בגמ' תימה אי במזיד: **ד)** בעי לאוקומיה במזיד דר"מ ורבי מאיר אית ליה: **ה)** דחלטי ליה בחלא ושרי איהו וחלייה: **ו)** ואמרי' נמי התם ככר שתתך עליו בשר אסור לאוכלו אבל: **ז)** ונפלט כל הדם מן הבשר דשרי באכילה לכתחילה אלא אפי' לא נצלה: **ח)** אומר ר"ת דמיירי כשנתלשו מן המחובר: **ט)** דמילי דחיתוך תני בהדי הדדי ואצטריך לאשמועינן דלועין משום דאקושי טפי: **י)** משמע דקסבר אביי דסתמא לאכילה עומדת אע"ג דגבי תרנגולת קאמר אביי:

רבינו גרשום

מי דמי התם מעיקרא מוכן לאדם והשתא מוכן כו' כלומר לענין נבלה והוה ליה כנולד ואסיר והתם רבי יהודה בהחייה לגדל עומדת ולאו מעיקרא מוכן לאדם [והרי] דומיא דנבלה דמעיקרא לא מוכן לכלבים ואסר ר' יהודה דאמר אם לא היתה נבלה מע"ש שאסורה היא לפי שאינה מן המוכן הכא נמי כיון דמע"ש לא היתה מוכנת לאדם אסורה והלכה זו כמותו סבירא. אי הכי בהמה לר' יהודה היכי שחטינן כלומר כיון דבהמה בחייה לגדל עומדת ולאו הוו מוכן לר' יהודה דבעי הכנה היכי שחטינן ביו"ט מוקצה הוא אלא תדע דמוכנת היתה לר' יהודה כגון הכי: עומדת לאכילה ועומדת לגדל נשחטה הוברר [דלאכילה עומדת] והלכה זו דאסורה באכילה לר' יהודה סבירא ליה דהוא בעי הכנה מע"ש: אי הכי הא לית ליה ברירה מדתנן הלוקח וכו' (ע"ש) [עשרה] מעשר ראשון כלומר ממאה חייב ליתן עשרים ואחד חלקים צריך לאפרושי תרומה תרי ממאה וצריך לאפרושי י' מעשר ראשון וצריך לאפרושי מתשעים פחות שנים שנשתיירו תשעה שזו מעשר שני ועולה ואוכלו בירושלים ואם ברחוק מקום הוא עליו נאמר ונתת הכסף וצרת הכסף וכו' ועכשיו מיחל ושותה כלומר דהוא אומר אפיק זו לחולין ואשתה מהן והשאר שנשתיירו יהא תרומה (כולו) [ומעשר] ורבי יהודה אוסר כלו' מטעם זה אוסר דלית ליה ברירה הי מעשר והי תרומה והי חולין לפיכך אינו רשאי לאכול עד דיפריש כולו

עין משפט נר מצוה

קב **א** מיי׳ פכ״ה מהל׳ שבת הל׳ יב סמג לאוין סה טוש״ע א״ח סי׳ שח סעיף ו: קג **ב** מיי׳ פכ״ח מהל׳ שבת הל׳ יב [טו] טוש״ע א״ח סימן שכ סעיף א:

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה והוינן וכו׳ דאין בריה כשילך למחר: (ב) תוס׳ ד״ה אימר וכו׳ בגמ׳ שבת והא דמוקי מתני׳:

שיטה מקובצת

א) ואין הדבר תלוי אלא בגלויי מלתא: ב) דמשמע ליה מתני׳ שבת דומיא דיוה״כ:

רבינו גרשום

מאי טעמא לא אמר בריה כדקתני טעמא אמרו לו לרבי מאיר אי אתה מודה לאחר שבת שמא יבקע הנוד וישפך הכל לארץ ואין לו יין להפריש ונמצא זה שותה טבלין למפרע. ור׳ יהודה עדיין אומר (אני) דאית ליה בריה ומדתני איו ל״ל בריה אין אדם מתנה על שני דברים כאחד כו׳. כלומר אין יכול להניח עירובו למזרח ולמערב ולומר למחר אלך כנגד רבי למקום שירצה אלא אם בא חכם למזרח כו׳ מזרח ומערב נמי אין בריה כלומר אם בא חכם למזרח עירובי למזרח למערב עירובי למערב הא לית ליה בריה מאיזה רוח יבוא אמאי מתיר ר׳ יהודה ואמר ר׳ יוחנן כבר בא חכם כלומר לאו כדסברת דהוא יכול להתנות אם בא חכם למזרח ואם בא חכם למערב אלא אנן קאמרינן לר׳ יהודה אם כבר בא חכם כלומר שכבר בא למזרח מע״ש עירובי למזרח ואם כבר חכם בא למערב מע״ש עירובי למערב ועכשיו לית לרבי יהודה בריה והלכך (באיסור ליומיה כולו ולא הלכה כמותו) [ג] אלא אמר רב יוסף ר׳ יהודה היא והלכה כמותו בהלכה דכלים ר׳ יהודה אמר ובלבד שיהו עושין ועושין מלאכתן כלומר מעין מלאכתן שהיו עושין מתחילה קודם שבירתן: לצוק לתוכן מקפה וכו׳ אלמא כיון דלא איכוון להאי מלאכה מע״ש וכו׳ והלכה זו דאמרי׳ אסורה באכילה ליומיה הלכה כמותו: ולבסוף אוכלא אוכלא דאיפרת הוא. כלומר כענין פרו ורבו ושמעינן לה לרבי יהודה דאוכלא דאיפרת שפיר דמי ומותר אע״פ שאינו מוכן מע״ש: דתנן אין סוחטין כו׳ רבי יהודה אומר אם לאוכל היוצא מהן מותר. כלומר מה דאמרת אם יצאו מעצמן אסורה אם לאוכלין היה רוצה הפירות היוצא מהן מותר כלומר דאוכלא דאיפרת הוא אם למשקין היוצא מהן אסור דהוה ליה נולד ואסיר: ולאו איתמר עלה מודה היה ר׳ יהודה בסלי זיתים כיון דלסחיטה קיימי וכו׳ ואסור בהנאה הכא נמי כיון דלשחיטה וכו׳. והא אסורה לשחוט (בי״ט) [בשבת]. מידי הוא טעמא אלא לרב כלומר לדעת מי באה כולה הלכה אלא לרב והאמר רב חלוק היה ר׳ יהודה אפי׳ בסלי זיתים וענבים דלסחיטה קיימי שמותר: אלא רבי יהודה דגרות היא. כלומר כשם דאית ליה מוקצה לענין גרות כך אית ליה מוקצה לענין שחיטה. אין דהא תנן רבי יהודה אומר

מסורת הש״ס

[עירובין לז: וש״נ], ב) ביצה לז: עירובין לו: [יומא נ:], ג) [ב״ב כז: וש״נ], ד) שבת קכד:, ה) ביצה ג. שבת קמג:, ו) שבת סט, ז) [שם אימתא בזיתים], ח) [בשבת קמג: אית׳ בזיתים], ט) שבת מד., י) [ל״ל דתניא], כ) עיין מהר״ם, ל) [עיין היטב רש״י ביצה ג. ד״ה שמא יסחוט ועי״ע היטב רש״י בשבת קמג: ד״ה אין סוחטין דה״ל מפרק תולה דדישה],

מוסף רש״י

שמא יבקע הנוד. קולס שיפרים הימנו ומצא שאתה טבלין למפרע, דבשלמא כי מפרים לה לאחר זמן מיכא למימר הך דמטו האתא לחלק כהן יש בריה דמעיקרא בתוך הנוד נמי דיליה הואי משעת קריאת שם וחולין שתה, אבל כי בקע הנוד ולא איכבר לה תרומה מיניה מאי יש בריה איכא למימר, הא אפילו בכפוף לאו לכלל תרומה אתאי (ערובין לז:) שהרי לא הוכרלה התרומה מעולם (גיטין כו.). **לכשיבקע.** נעיין בדבר לאוסרו, כלומר הלא מיישינן להכי הלא שביתה, דאי בעי מסר ליה לשומר (ערובין לז: וכנ״ל יומא נ:) וסוכה כד.) כשיבא לידי כך ודאי טבלים שתה, אבל אין לחוש לכך הלא שביתה ליבקע (גיטין כו.). **אין אדם מתנה על שני דברים כאחד.** לומר בא לכאן ולכאן למקום שאלהה אלך, דאין בריה, אלא על אחד ואינו יודע להיכן יבא יכול להתנות ולומר בא חכם למזרח כו׳ (ערובין לז:) אינו מתנה על שני חכמים לומר למחר אבדור, דכי בודר למחר מי יימר דעירוב של אותו רוח קנה לו בין השמשות, והוכרר למפרע לא אמרינן (ביצה לז:) לפי שקניית עירוב בין השמשות היא, וכשזה בודר למחר אותו שילהה לא שמכינן אבריה לומר הוכרר שהעירוב לא חכם זה קנה שביתה אמש, אלא על חכם אחד ואינו יודע לאיזה רוח יבא הוא מתנה אם בא למזרח עירובי לא בא למערב עירובי של מערב יקנה, ואילו לכאן ולכאן על שני חכמים למקום שאלהה אלך לא, דאין בריה דלרוח זה היה חכם עתיד לבא וזה המנה למקום שיבא החכם יהא עדוכו קונה למפרע (ביצה לח.). **דאין בריה.** דכי בריר למחר אמרינן שמא אתמול כי קנה עירוב לאו דעתיה אהך הוה אלא אאידך (ערובין לו:). **מזרח ומערב נמי.** כשהתנה על חכם אחד ותלה תנאו בביאת חכם נמי אין בריה דאם בא חכם למזרח לאחר שקדש היום שמא כשקדש היום היה בדעתו של חכם כ) והחכם יכול לילך בשבת ארבעת אלפים אמה כדאמרינן בעירובין (דף מט:) אם ראה שחשכה והיה מכיר אילן או גדר שהוא בסוף אלפים אמה אומר שביתתי בעיקרו ומהלך ממקום רגליו ועד עיקרו אלפים ומעיקרו ולהלן אלפים והכא נמי איכא למימר חכם זה בשעת קניית עירוב לא בא למזרח עדיין ודעתו היה למערב: **ואמר רבי יוחנן וכבר בא חכם.** מתניתין בהכי עסקינן שכבר בא חכם קולס קנין העירוב אבל זה לא ידע להיכן בא ואין כאן צריך בריה שכך מתנה לגד שהחכם בא יהא עירובי קונה ואין הדבר תלוי אלא אזגלויי מילתא כשיגידו למחר שבמזרח בא נמצא שקנה עירוב המזרחי: **שביריהן ניטלין.** אפילו נשתברו היום בשבת: **שיהו עושין כהן מעין מלאכה.** שתהא תורת כלי עליהם: **מעין מלאכה.** כלומר אע״פ שאין ראויה למלאכה ממש אלא לכסוי המבשל בעלמא: **מעין מלאכתן.** הראשונה: **מקפה.** תבשיל עב דהייגו מעין עיסה: **הכא נמי כיון דלא איתקן מאתמול.** לאכילה: **הכא מעיקרא אוכלא.** דע״כ בהמה בחייה לאכילה עומדת כדאוקמינן לעיל [ע״א] דאי לגדל בהמה לרבי יהודה היכי שחטינן בי״ט: **דאיפרת.** נשבר ונפרש וחבירו [בפרק בהמה המקשה] (לקמן דף עג.) חבורי אוכלין כמאן דמפרתי דמו: **ש״ד.** דלאו אוכל חשבינן ליה: **מחיטה** ⁶ אבל מלאכה היא: **אסורין.** וטעמא דמשקין שזבו אסורין מפרשינן בשמעתא קמייתא דביצה (דף ג.) **גזירה שמא יסחוט: אם לאוכלין היולא מהם מוכר.** אם היו עומדין לאכילה ולא לסחוט היולא מהם מותר דכיון דלא ניחא ליה ליכא למיגזר אי שרית להו בשחייה היום אתי לסחוט דהא לאו להכי קיימי: **ואם למשקין.** הואיל ונתקיימה מחשבתו אי שרית להו כשזבו איכא למיגזר בהו שמא יסחוט דהא להכי קיימי. שמע מינה מיהא דמשום גולד לא אסר להו רבי יהודה: **מודה רבי יהודה בסלי זיתים וענבים.** שאפילו הנגיען לאכילה הואיל ורוב בני אדם סוחטין אותם האי נמי ממליך עלייהו ואי שרית למשקין שזבו מהן אתי למיסחט: **כיון דלהכי קיימי: יהיב דעתיה.** עלייהו למשקין וכי הוו משקין הוה ליה נתקיימה מחשבתו וגזרה שמא יסחוט ופלוגתייהו בתותים ורימונים: **ה״נ כיון דנשחיטה קיימא יהיב דעתיה.** דאי משחטה אכיל לה וכיון דדעתיה בהכי גזרינן בה נמי אי שרית ליה באכילה אתי לכתחלה למישחט: **מידי הוא טעמא אלא לרב.** האי שנויא אליבא דרב משינן לה דאיהו אמר לרבי יהודה אסורה באכילה ליומא: **חלוק היה.** ומתיר והכא נמי אמאי אסורה ליומא: **גר חדש.** אלא הדליקו בו מעולם. גר של חרס וכשהוא חדש חזי למרמי ביה פירי: **אבל לא ישן.** דמוקצה הוא מחמת מיאוס שהדעת קצה בו. והך בהמה נמי כשקדש היום היא מוקצה מחמת אבר מן החי אלא נשחטה: **אימר דשמעת ליה כו׳.** דמידי דמאיס מקצה איניש מדעתיה לגמרי: היה דעת החכם ליכנס לתוך ד׳ אלפים של עיר, דאלמא לא היה בדעתו לזוז ולא קנה עירובו של זה, ור׳ יהודה קאמר דקני, דאמרינן הוכרר הדבר דקופו הוכיח שבין השמשות היה דעתו לכאן (ערובין לו:). **וכבר בא חכם.** הא דאמר ר׳ יהודה אם בא חכם למזרח וכו׳ דעל חכם יכול לכתמות, כשכבר בא קודם בין השמשות עסקינן, אך זה אינו יודע לאיזה רוח בא ולקאמר לאותו רוח שבא לו יהא עירובי קונה, דאין קנייתו על ידי בריה אלא קנייה ודאית ולמאר גלוי מילתא בעלמא הוא דלרוח שיאמע זה שהיה בו החכם קנה עירובו (ביצה לח., וכנ״ל ערובין שם). **מעין מלאכה.** שום מלאכה, ואפילו איינה מעין הראשונה (שבת קכד:). **לצוק לתוכן מקפה.** ענב, דומיא דעיסה מעורבת במים (שם). **אין סוחטין את הפירות.** דהוה ליה מפרק דהוא תולדה דדישה (שם קמג:). **אסורין.** בו ביום גזירה שמא יסחוט (ביצה ג.) שמא יסחוט לכתחילה (שבת שם). **אם לאוכלין.** הם מכוונין אותם פירות, היוצא מהן מותר. דלא ניחא ליה במאי דיפקא מיניייהו ומתקיימה מחשבתו ואיכא למיגזר שמא יסחוט, והכי אמרינן בביצה דטעמא דמשקין שזבו משום שמא יסחוט הוא (שם). **בסלי זיתים וענבים.** דאע״ג דהכניסן לאוכלין היולא מהן אסור, דכיון דרוכן לסחיטה קיימי כי אתו לידי משקה יהיב דעתיה למיהוי ניחא ליה בהכי (שבת שם). **אפילו בסלי זיתים וענבים.** הואיל והני לאוכלין נכנסו (שם). **מטלטלין גר חדש.** שאינו מאוס וחזי לאיסתמוטי ביה להדליק שלא דלק בו גר מעולם, **אבל לא ישן.** דמוקצה מחמת מיאוס הוא (שם מד.).

התם כדקתני טעמא וכו׳. קשיא לי דהכא אליבא דרב קיימינן ורב לית ליה דטעמא משום בקיעת הנוד בפ׳ בכל מערבין (עירובין דף לו:) דקאמר ליתא למתניתין מקמי איו והלוקח יין ואית ליה דטעמא דרבי יהודה משום דאין בריה ורביו שמשון מקולי הקשה דהיכי מייתי הכא ההוא דאיו אחר שדוחה ההיא דהלוקח הא בפ׳ בכל מערבין (גס זה שם) משמע דאי לאו ההיא דהלוקח הוה אמינא דליתא לדאיו מקמי מתניתין דפרין התם לרב אדרבה ליתא לדאיו מקמי מתני׳ ומשני לא ס״ד דשמעינן ליה לרבי יהודה דלית ליה בריה דתניא הלוקח יין כו׳ וע״ל דהכא דיחויא בעלמא הוא דקאמר התם כדקתני טעמא ועיקר סמיך אדאיו דאין להוכיח מהתיא דהלוקח דלית ליה בריה כל כמה דלא מייתי לדאיו דליתיה מקמי מתניתין דעירובין להכי מייתי לדאיו דהשתא ליתא מתניתין מקמי תרווייהו:

מודה רבי יהודה בסלי זתים וענבים. תימה בגלאו הכי אמאי לא מדמה למשקים דגזרינן שמא יסחוט ה״נ גבי בהמה לגזור שמא יסחוט ועוד אמאי נסבין חבריא למימר דרבי יהודה היא כ״ש דאתיא כרבנן דגזרי שמא יסחוט אפי׳ בשאר פירות ועוד דהיכי מדמה שמא יסחוט לשמא יסחוט שקל הרבה לסחוט מלסחוט וי״ל דודאי לא דמי ולהכי לא מדמה לה למשקין אבל מדמה שמא יסחוט בבהמה העומדת לאכילה לשמא יסחוט בפירות העומדות לאכילה אבל כרבנן לא אתיא דלא אשכחן דגזרינן שמא יסחוט אלא בעומדים למשקין והא דאסרי לכולהו משום דגזרינן עומדין לאכילה אטו עומדין למשקין אבל לרבי יהודה דשרי בשאר פירות העומדין לאכילה ואסר בזיתים וענבים ואף על גב דעומדים לאכילה משום דמימלך וסחיט וה״ה בבהמה דגזרינן:

אימר דשמעת ליה לרבי יהודה במוקצה מחמת מיאוס כו׳.

דיחויא בעלמא הוא דמוקלה מחמת איסור יותר חמור ממוקלה מחמת מיאוס דהא לקמן אמר עד כאן לא שרי רבי מאיר אלא במבשל אבל שוחט דאינו ראוי לכוס לא ובהדיא שמעינן ליה לרבי מאיר בפרק כירה (שבת דף מד.) דלית ליה מוקלה מחמת מיאוס דקאמר כל הגרות מטלטלין אפילו גר ישן חוץ מגר שהדליקו בה באותה שבת (ב) ומוקי מתני׳ כרבי יהודה דמבשל משום דלא מיתוקמא מתניתין משום מוקלה מחמת איסור דמשמע ליה ג) שבת דומיא דיום הכפורים אפילו היה לו חולה והבריא כמו שאפרש בסמוך: המבשל

---

⁶) אינו מוכן ומאוי ל״ל והילכך תו לית לן דאיה דאסורה באכילה ליומא לר״י ממשנה דאם לא היתה נגלה מע״ש וכו׳.

התם טעמא לאו משום דאין בריה הוא אלא דחיישי לשמא יבקע הנוד והוכרר שלא היה עתיד לבא לידי הפרשה ושתה טבלים למפרע: **לכשיבקע.** נראה כלומר דלא חיישינן להכי: **אין.** שם חכם: **אין אדם מתנה.** בעירובין (דף לו:) אמרינן מתנה אדם על עירובו ומניח שני עירובין אחד בסוף אלפים למזרח עירו ואחד בסוף אלפים למערב ואומר אם בא חכם למזרח שהיה חכם עתיד לבא ממקום אחר ולשבות תוך לתחום ולדרוש עירובי של מזרח יקנה לי שביתה למזרח ואהיה בשבת במקום עירובי ויש לי משם והלאה אלפים ואם יגידו לי שבא חכם למערב יקנה עירובי שבמערב בא לכאן ולכאן אם יבאו שני חכמים זה למזרח וזה למערב לאיזה מהם שאלהה אבחר הליכתי ועל שם בריה של מחר יקנה לי עירובי היום דכל קניית עירוב בין השמשות היא ותני איו דפליג רבי יהודה אסיפא דקתני בא לכאן ולכאן וקאמר רבי יהודה אין אדם מתנה על שני דברים שני חכמים: **אלא אם בא חכם כו׳.** על חכם אחד שבא ואין ידוע לו לאיזו רוח יבא מתנה: **והוינן בה מאי שנא כו׳ דאין בריה.** (א) כשיבא למחר למזרח שמא בין השמשות לא היתה דעתו לכך וקנה לו עירובו של מערב והרי הוא כמי ששבת במערב וממקום אותה שביתה יש לו אלפים לכל רוח ונמצאו האלפים האחרונות המזרחיות כלות לביתו ואין לו מביתו ולמזרח אפי׳ פסיעה אחת: **מזרח ומערב נמי.** כשהתנה על חכם אחד ותלה תנאו בביאת חכם נמי אין בריה דאם בא חכם למזרח לאחר שקדש היום שמא כשקדש היום היה בדעתו למערב וזה תלה בדעתו של חכם ב) והחכם יכול לילך בשבת ארבעת אלפים אמה כדאמרינן בעירובין (דף מט:) אם ראה שחשכה והיה מכיר אילן או גדר שהוא בסוף אלפים אמה אומר שביתתי בעיקרו ומהלך ממקום רגליו ועד עיקרו אלפים ומעיקרו ולהלן אלפים והכא נמי איכא למימר חכם זה בשעת קניית עירוב לא בא למזרח עדיין ודעתו היה למערב: **ואמר רבי יוחנן וכבר בא חכם.** מתניתין בהכי עסקינן שכבר בא חכם קולס קנין העירוב אבל זה לא ידע להיכן בא ואין כאן צריך בריה שכך מתנה לגד שהחכם בא יהא עירובי קונה ואין הדבר תלוי אלא אזגלויי מילתא כשיגידו למחר שבמזרח בא לכאן ולכאן אם יבאו שני חכמים זה למזרח וז

כל הנרות של מתכת מטלטלין. דשל מתכות לא מאיסי אפילו יסניס כגון של נחושת וכיולא בהן: [א]**הדולק בשבת.** שהיה נר דולק בו בין השמשות דמוקלה מחמת איסור שאסור לכבות הנר נאסר גם הוא לטלטל וכיון שהוקלה לבין השמשות הוקלה לכל היום: **בידים.** שהדליקו בו הנר אבל בהמה דממילא מידחיא אימר דהדר חזיא: **יאכל.** הוא עצמו ובו ביום ואין צריך להמתין עד הערב בכדי שיעשו הא דאמרינן בעלמא[ב] לערב בכדי שיעשו לית ליה לר"מ אלא היכא דעבד ישראל איסורא ובמזיד דאיכא חיובא דלא נמטייה הנאה מאיסורא אבל בשוגג לא: **במזיד.** דאיכא איסורא: **לא יאכל.** בו ביום עד שתחשך ובכדי שיעשו. והוא הדין לאחרים נמי דאסור למיכליה בו ביום דטעמא משום דלא נמטייה הנאה מאיסורא הוא וכי שהי לאורתא בכדי שיעשו לא מטי לו הנאה מייה ואיידי דתנא רישא בדידיה דאשמעינן רבותא להתירא תנא נמי סיפא בדידיה: **רבי יהודה אומר בשוגג יאכל במוצאי שבת.** ולא בשבת. וה"ה לאחריני דאע"ג דבשוגג חיוב סקילה ליכא עבירה מיהא איכא ובעינן בכדי שיעשו דלא ניימטיה הנאה מעבירה ואיידי דבעי למתני סיפא לא יאכל עולמית בדידיה אבל לאחריני שרי דאיהו דעבד איסורא קנסוהו רבנן אבל אחריני לא תנא רישא נמי בדידיה ומתניתין נמי דקתני אסורה באכילה ליומיה לדידיה ולאחריני בשוגג מתוקמא ורבי יהודה היא ולקמן פריך והא מתחייב בנפשו קתני[ג] והא ליכא למימר רישא נמי דוקא איהו אבל אחריני שרו בו ביום ואיהו אסור משום דקנסו שוגג אטו מזיד ומתניתין דאסר ליה ליומיה אפילו לאחריני לאו רבי יהודה היא דא"כ דקנסא דריש אטו מזיד הוא אמאי מיסתרי הוא לאורתא הא קתני גבי מזיד לא יאכל עולמית אלא טעמא משום דלא ניתהני מעבירה הוא ולא שנא הוא ולא שנא אחריני: **ר' יוחנן הסנדלר אומר בשוגג יאכל למוצאי שבת.** בכדי שיעשו כר' יהודה דמשוי ליה עבירה אף בשוגג ועדיפא מדרבי יהודה דאילו רבי יהודה שרי ליה לאורתא אפי' לדידיה דלא קנס שוגג אטו מזיד ורבי יוחנן קנס שוגג אטו מזיד הלכך איהו דעבד איסורא קנסו רבנן אחריני דלא עבדי איסורא לא קנסו אלא בכדי שיעשו יתתיו דלא ניתהני מעבירה: **במזיד לא יאכל עולמים כו'.** לאו משום קנסא הוא דהא אחריני לא עבוד איסורא אלא מקראי יליף לה רבי יוחנן בכתובות באלו נערות (דף לד:) ובב"ק בפרק מרובה (דף עא.) ושמרתם את השבת כי קדש וגו' [שמות לא] [ג] מה קדש אסור באכילה אף מעשה שבת אסורים באכילה יכול אפילו בשוגג ת"ל מחלליה מות יומת [שם] במזיד אמרתי ולא בשוגג: **ונוקמה במזיד ור"מ היא.** דאמר אסורה ליומא: **מה יום הכפורים כו'.** לא יאכל בו ביום דהא יום עינוי הוא: **ונוקמה רב' יוחנן הסנדלר דאמר כו'.** לא יאכל בו ביום לא הוא ולא אחריס. ואית דמפרשי דהאי במזיד לא יאכל דרבי מאיר ובשוגג לא יאכל דרבי יהודה לא יאכל הוא אבל לאחרים שרי והאי אסורה באכילה ליומיה דקאמר רב נמי לדידיה קאמר אבל לאחריני שרי ולאו מילתא דהא דומיא דיום הכפורים קתני דלא שנא לו ולא שנא לאחרים אסור ועוד אסורה באכילה ליומא לגמרי משמע: **כי מורי להו רב לתלמידיה.** במבשל בשבת הוראה ביחיד מורי להו רבי מאיר דמיקל: **בפירקא.** ביום השבת ברבים: **וכי תימא הנא בפירקיה הנא קמיה.** ברבים היה שונה משנה זו ביום הדרשה וחייש רב לעמי הארץ שלא ישמעו קולו: **אטו.** בני הכנסת הבאים לשמוע מה שהיה רב דורש: **לתנא לייתי.** כלומר[ד] הם מטין אוזן לשמוע מן התלמידים היושבים שם ושונין איש משנתו לעצמו: **לאמורא.** שהיה עומד בפני רב ומשמיע לרבים מה שראש הדרשה לוחש לו אליו היו שומעין: **עד כאן לא קשרי ר"מ אלא במבשל.** בשוגג דכיון דאיסור שבת ליכא דשוגג הוא איסור מוקלה נמי ליכא דמעיקרא הוי חזי לכוס חיה: **אבל שוחט.** בשוגג נהי דאיסור שבת ליכא משום מוקלה מיהא אסורה דבין השמשות לא הויא חזיא לכוס. כל אכילה שלא כדרכה קרי כוסס כמו (ברכות דף נ.) הכוסס את החיטין הכוסס את האורז כם פילפלי ביומא דכפורי (שם דף לו:): **הא ר"מ שרי.** מדאיצטריך לאוקמה כרבי יהודה מכלל דקסבר רב דר"מ שרי:

שהיה

[ד] כל נרות של מתכת מטלטלין חוץ מן הנר שהדליקו בו באותה שבת ודלמא שאני התם דהוא דחי ליה בידים אלא אמר רב אשי רבי יהודה דמבשל היא [ה]דתנן [ו]המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר [ז]בשוגג יאכל במוצאי שבת במזיד לא יאכל עולמית רבי יוחנן הסנדלר אומר בשוגג יאכל למוצאי שבת לאחרים ולא לו במזיד לא יאכל עולמית לא לו ולא לאחרים ונוקמה במזיד ורבי מאיר לא סלקא דעתך דקתני דומיא דיום הכפורים מה יום הכפורים לא שנא בשוגג ולא שנא במזיד לא אכיל אף הכא נמי לא שנא בשוגג ולא שנא במזיד לא אכיל ומי מצית מוקמת לה בשוגג ורבי יהודה והא אף על פי שמתחייב בנפשו קתני הכי קאמר אע"פ דבמזיד מתחייב בנפשו הוא הכא דבשוגג שחיטתו כשרה ונוקמה כרבי יוחנן הסנדלר דאמר לא שנא בשוגג ולא שנא במזיד לא אכיל רבי יוחנן הסנדלר קמפליג במוצאי שבת לאחרים ולא לו תנא דידן שחיטתו כשרה קתני לא שנא לו ולא שנא לאחרים תני תנא קמיה דרב [ח]המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל ומשתיק ליה רב מאי טעמא משתיק ליה [ט]אילימא משום דסבירא ליה כרבי יהודה ותנא תני כרבי מאיר משום דסבירא ליה כרבי יהודה מאן דתני כרבי מאיר משתיק ליה ועוד מי סבר לה כרבי יהודה והאמר רב חנן בר אמי כי מורי להו רב לתלמידיה מורי להו כר' מאיר וכי דריש בפירקא דריש כרבי יהודה משום עמי הארץ וכי תימא תנא בפירקיה תנא קמיה אטו כולי עלמא לתנא צייתי לאמורא צייתי אמר רב נחמן בר יצחק תנא שוחט תנא קמיה דרב השוחט בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל אמר ליה מאי דעתיך כרבי מאיר עד כאן לא קשרי רבי מאיר אלא במבשל דראוי לכוס אבל שוחט דאין ראוי לכוס לא והא מתניתין דשוחט הוא [י]ואמר רב הונא דרש חייא בר רב משמיה דרב אסורה באכילה ליומא ונסבין חבריא למימר רבי יהודה היא הא רבי מאיר שרי כי שרי רבי מאיר

כגון

המבשל בשבת בשוגג יאכל. אפילו [כ]בו ביום דר"מ לא קנס כלל שוגג אטו מזיד כדמוכח בהניזקין (גיטין נג:) ובפ' כירה (שבת דף לח.) נמי משמע דשרי בו ביום גבי הא דבעי מרבי חייא בר אבא שכח קדירה ע"ג כירה כו' במזיד לא יאכל לא הוא ולא אחרים בו ביום אבל במול"ש שרי אפי' לדידיה מדבעי לאוקמי מתניתין ר"מ ובמזיד ומתניתין דומיא דיום"כ קתני דאסור בו ביום בין לו בין לאחרים ושחיטתו כשרה קתני לא שנא לו ולא שנא לאחרים כדאמרינן בסמוך ועוד אי במזיד לא יאכל עולמית לר"מ א"כ היינו מזיד דרבי יהודה כמו שאפרש וכן שוגג דרבי יהודה הא מוקי מתניתין בשוגג ורבי יהודה ובמזיד לא יאכל עולמית הוא אבל אחרים אוכלים למוצאי שבת דאי לא יאכלו עולמית א"כ היינו מזיד דרבי יוחנן הסנדלר ועוד דבמרובה (ב"ק דף עא.) מוקי דרבנן דפטרו בטבח בשבת מתשלומי ד' וה' כרבי יוחנן הסנדלר ולא מוקי לה כר' יהודה ובעי נמי התם מאי טעמא דר' יוחנן הסנדלר ולא בעי [ל]מ"ט דר' יהודה כללא דמילתא מזיד דר"מ שוגג דר' יהודה מזיד דרבי יהודה שוגג דרבי יוחנן הסנדלר: **מורי** להו כר"מ. משמע שכן הלכה וכן דרש רבא בפ' כירה (שבת דף לח. ע"ש) כר"מ וקשה מכאן לפי' הקונטרס דברים אין לדין (כילה דף כד:) גבי עובד כוכבים שהביא דורון לישראל אם יש מאותו המין במחובר אסורין ולערב נמי אסורין בכדי שיעשו ופירש הקונטר' דטעמא דאסורין בכדי שיעשו כדי שלא יהנה ממלאכת י"ט והרי מבשל בשבת דבשוגג יאכל אע"ג דנהנה ממלאכת שבת ומיהו י"ל דאין נהנה כ"כ כיון דבלאו הכי שול ראוי לכוס אבל קשה משחטו בשבת בשוגג דיאכל לר"מ היכא דהיה לו חולה מבעוד יום והבריא דלאמרינן בסמוך משום דלא הוי מוקלה ולא אסר מטעם שנהנה ממלאכת שבת א]וי"ל דבמילתא דלא שכיח לא גזרו[ז]: **כי** שרי ר"מ כגון שהיה לו חולה מבעוד יום. וא"ת ונוקי מתניתין בשוגג ור"מ ולא היה לו חולה כלל וי"ל דדומיא דיוה"כ קתני דאסור אף על גב דהיה לו חולה וא"ת והא על כרחיך לא הוה לגמרי דומיא דיוה"כ דבשבת אם לא הבריא מותר אפי' לרבי יהודה וי"ל דבמקום ששייך חיוב קא מדמה שבת ליוה"כ כדתני אע"פ שמתחייב בנפשו:

כגון

[ה] גרשה לל"ל אלא הא לאמרינן דאסורה באכילה ליומא ר"י הוא שמעינן לה מהלכה דמבשל כלומר וכו'.

[ו] ל"ל הכי קאמר אע"פ דמזיד מתחייב בנפשו הכא דבשוגג וכו'.

מסורת הש"ס

[א] שבת מד., ב) [ל"ל דתניא וכן איתא בגיטין ועמ"ש שם], ג) כ"ק עא. גיטין נג: כילה יח: תרומות פ"ב מ"ג שבת לח. כתובות לד. [מוס' דשבת פ"ג ה"ג], ד) [תרומות פ"ב מ"ג], ה) [שבת קכ:], ו) [לעיל יד.], ז) [עירובין מ.], ח) עי' רש"ל וכש"ל, ט) בס"ק: כלום,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה במזיד וכו' אי מה קדש אסור בהנאה אף מעשה שבת אסורין בהנאה ת"ל לכם שלכם יהא יכול אפילו בשוגג:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תד"ה מורי וכו' וי"ל דבמילתא דלא שכיח. נ"ב עי' ב"מ בתוס' מיס ס' שי"ס מ"ש בזה:

מוסף רש"י

בשוגג יאכל. הוא עצמו ואף בשבת (גיטין נג: וכנע"ז כתובות לד. וב"ק עא.). **במזיד לא יאכל.** בו ביום והוא הדין לאחרים, ואידי דתני ריש בדידיה תני נמי סיפא בדידיה, והכי איתני לן לפרושי בהכל שוחטין (ב"ק שם) אי: לא יאכל הוא לעולם אבל אחרים ישראלים אוכלים (כתובות לד. וכנע"ז לקמן קטו.). **ר' יהודה אומר בשוגג יאכל.** הוא עצמו למוצאי שבת לאחר שהמתין בכדי שיעשו, אבל בשבת לא, דקנס שוגג אטו מזיד (גיטין נג. וכנע"ז כתובות לד.) וכו ביום לא הוא ולא אחרים, ואידי דבעי למיתני סיפא בדידיה תנא נמי בריש בדידיה (ב"ק שם). **במזיד לא יאכל.** הוא עולמית אבל אחרים אוכלים (שם וכתובות שם). **לא לו ולא לאחרים.** ישראל, אבל מוכרו וזומנו לעובדי כוכבים (כתובות שם). **אסורה באכילה.** משום שחיטת שבת, ליומא. כל היום ואפילו בא לאכול בשר מי (לעיל יד.).

שיטה מקובצת

[א] הדולק בשבת. נ"ב שהדליקו בו באותו שבת: [ב] המבשל בשבת בשוגג יאכל אפי' הוא ואפי' בו ביום דר"מ: [ג] ולא בעי נמי מ"ש: [ד] דבמלתא דלא שכיח לא גזרו ביה רבנן והס"ד:

עין משפט נר מצוה

קד א מיי' פ"ו מהל' שבת הלכה כג סמג לאוין סה טושע"ע מ"מ סימן שיח סעיף ח:

רבינו גרשום

כל הנרות של מתכת מטלטלין כו'. והא הכא בנרות של מחכת של זהב ושל כסף ושל נחשת אין בו משום מיאוס וקאמר דמוקצה מחמת איסור שהדליקו בו באותה שבת: שאני הכא דדחייה בידים כלומר דלא רצה לנגוע בו כלל אבל במקום אחר הוא אומר דמותר ולאו הלכה זה כמותו [ה] דאמרי' אסור באכילה ליומיה אלא מהלכה דמבשל כלומר דרבי יהודה סבר בשוגג יאכל במוצאי שבת אבל שבת עצמה אסור וכך הכא הוא אמר דאסור: ונוקמה במזיד ורבי מאיר כלומר מתנית' דאומר דאסורה באכילה נוקמה ששחט במזיד ורבי מאיר דהוא א' במזיד לא יאכל. לא ס"ד דקתני במתנית' (דאמר) השוחט בשבת ויוה"כ ודומיא דיוה"כ מה יוה"כ לא שנא שוגג (לאיסור) [ל"ש מזיד לא אכיל] ה"נ לא אכיל: ומי מצית מוקמת [לה] בשוגג ור' יהודה. והא מתנית' אע"פ שמתחייב בנפשו [קתני] [ג] במזיד הכא בשוגג שחיטתו כשרה ויכול לאוקומי כר' יהודה: ר' יוחנן הסנדלר קא מפליג וכו' הכא שחיטתו כשרה לא שנא לו ולא שנא לאחרים כלומר שמותרת למוצאי שבת אפי' מזיד ולא יכול לאקומי כר' יוחנן הסנדלר: משום דסביראא ליה כרבי יהודה ותנא הוא תני כר' מאיר לעיל המחלוקת ומשום דרב סבר ליה כרבי יהודה וכו': ומי סבר לה רב כרבי יהודה והאמר רב חנן כי מורי וכו' כלומר וכך הלכה כרבי מאיר ומ"ט משתיק וכי תימא משום עמי הארץ טעמא דמשתיק אותו דתנא בפרקא תנא קמיה כלומר בבית המדרש קדם כולי עלמא כלומר בפני עמי הארץ משום קילותא דע"ה כו"ע לתנא בלשון הקודש צייתי לאמורא צייתי כלומר למתרגם ועדיין מ"ט משתיק אותו אמר רב נחמן שוחט תנא קמיה דמשום הכי משתיק אותו וכו' אלא במבשל ראוי לכוס כלומר בלשון לעז משייר אבל שוחט ואינו ראוי לכוס כלומר דבשחיטה קיימי ושחיטה אסורה ביום. לא